

CONSERVAREA COLECȚIILOR DE PICTURĂ ȘI GRAFICĂ LA SECȚIA ARTĂ A M.M.B.

Madelena Stăncioiu¹

Abstract: One of the main functions of a museum is to preserve its valuable patrimony, to help specialists exhibit the objects and, at the same time, to help the future generations enjoy these items. The paper deals with means of preventing aggressive factors to deteriorate paintings, by a series of measures called *preventive preservation* aimed at impeding the processes of degradation. The paper also deals with the ways the Municipality Museum of Bucharest – Pinacothèque has resolved the problem of storing the valuable paintings in its collection.

Keywords: painting, degradation factors, preventive preservation.

Conservarea lucrărilor de pictură din cadrul Secției Artă constituie una din principalele funcții ale Muzeului Municipiului București.

În prezentul studiu îmi propun să abordez aspecte legate de măsurile preventive menite să neutralizeze factorii fizico-chimici, care conduc la degradarea obiectelor. Acești factori fizico-chimici ai mediului ambiental au fost studiați – mai puțin instabilitatea chimică a materialelor asupra cărora aceștia acționează. Există încă destule necunoscute în ceea ce privește contribuția fiecărui factor și rezultatele proceselor chimice invizibile care se produc în substrat și care devin astfel, în multe cazuri, noi factori de agresiune. Oricum ar fi, măsurile de conservare care ne sunt la îndemână pot să asigure patrimoniului o protecție convenabilă numai dacă se aplică în totalitatea lor, tuturor obiectelor și în mod permanent. Soluția se numește *conservare preventivă*. Conservarea preventivă reprezintă singura cale prin care lucrările pot fi apărate de procesele inevitabile de degradare, pentru că numai prin măsuri de conservare preventivă poate fi blocată acțiunea factorilor implicați în procesele de degradare, indiferent că aceștia sunt chimici, fizici sau biologici. Acționând direct și permanent asupra factorilor respectivi (asupra umidității, a oxigenului, a gazelor reactive, a temperaturii și luminii), ar putea fi blocate procesele fizice sau chimice pe care aceștia le-ar putea provoca, prevenind astfel efectele lor distructive. Cele mai multe procese care produc degradări sunt procese de natură chimică. Acestea provoacă întotdeauna transformări în structura și compoziția lucrărilor de pictură, a bunurilor culturale în general, mai ales a celor vulnerabile cum ar fi grafica. Efectele acestor procese sunt întotdeauna ireversibile. Astfel, o pictură care are pigmenții de culoare modificați sau este fragilizată nu mai poate fi readusă la starea inițială apariției efectelor, de multe ori nici prin restaurare.

Toate acestea ne conduc la ideea că singura cale care poate asigura colecției de pictură o viață cât mai lungă rămâne conservarea preventivă. Conservarea și restaurarea lucrărilor de pictură se înscriu în sfera mai largă a activității generale de ocrotire a patrimoniului. Trebuie subliniat că rolul și scopul conservării și

---

1. **Madelena Stăncioiu** este conservator în cadrul Pinacotecii Bucureștiului, Secția Artă a Muzeului Municipiului București; madiflory62@yahoo.com.

restaurării sunt de a prelungi cât mai mult viața bunurilor culturale, având în vedere că patrimoniul nu aparține numai prezentului ci, mai ales, generațiilor viitoare.

La fel de importantă este punerea în valoare a colecțiilor de patrimoniu, care înseamnă o foarte largă paletă de activități, preocuparea dominantă rămânând organizarea de expoziții. La M.M.B., activitatea expozițională a cunoscut, mai ales în ultimii ani, o deosebită dezvoltare. Un număr mare de lucrări de pictură și grafică sunt periodic implicate în aceste expoziții. Colecțiile care fac obiectul expozițiilor sunt organizate de colectivul Secției Artă, sub coordonarea Șefului Secției Artă Angelica Iacob și supervizate de Directorul Elena Olariu. Nu trebuie neglijat rolul supraveghetorilor, custozilor de sală expozițională cu pregătire în domeniul conservării, cum este Cristian Giosan, care asigură bunul mers al vizitatorilor în sălile expoziționale și supraveghează funcționarea aparaturii de monitorizare a microclimatului.

Starea de conservare a lucrărilor de pictură și grafică implicate în expunere se modifică odată cu scoaterea lor din depozite pentru că, în general, condiția de obiect expus îl face mai vulnerabil decât condiția de obiect depozitat. În depozite, obiectele stau la adăpost de lumină, se bucură de o permanentă stare de repaos și sunt mai puțin expuse schimbărilor de microclimat. De aceea, spațiile expoziționale sunt verificate periodic de conservatorul care gestionează colecțiile implicate în expunere, cunoscându-se faptul că implicarea obiectelor de patrimoniu în activitățile expoziționale este însăși rațiunea lor de existență. Se poate preveni sau reduce, prin măsuri corespunzătoare, cea mai mare parte a efectelor pe care le pot provoca numeroșii factori care intervin în astfel de împrejurări. Etalarea lucrărilor de pictură într-un context expozițional nu este o activitate simplă, oarecare. Această operație este însoțită de numeroase restricții și interdicții. Există o diferență semnificativă în ceea ce privește rata deteriorării în cazurile în care se aplică atent măsurile de conservare preventivă și absența oricărei măsuri în acest sens.

În consecință, trebuie să găsim un răspuns corespunzător acestor probleme începând cu asigurarea condițiilor generale pe care trebuie să le îndeplinească un spațiu consacrat expozițiilor, continuând cu modul în care se organizează operațiile pregătitoare, proiectarea mai ales și terminând cu operațiile de etalare finală și de asigurare a securității obiectelor. Condițiile generale pe care trebuie să le îndeplinească un spațiu expozițional sunt: salubritate, stabilitate microclimatică, fiabilitatea instalațiilor, rezistența plafoanelor, absența poluării alcaline. Pentru ca un obiect de patrimoniu să ajungă să fie expus, trebuie să îndeplinească unele condiții. În primul rând, starea de conservare să fie bună, să nu prezinte degradări evolutive. Având în vedere vechimea obiectelor de patrimoniu, puține obiecte îndeplinesc această condiție. De aceea, de multe ori este necesară intervenția restaurării și aceasta se realizează la Laboratorul de Restaurare al M.M.B. S-a constatat că, pe parcursul vieții lucrărilor de pictură, având în vedere mutările succesive în diverse spații, de multe ori neconforme cu Normele de Conservare în vigoare, multe dintre acestea prezintă degradări cauzate de manevrări defectuoase (pierderi de culoare, spărturi, sfâșieri, zgârieturi, deformări, fracturi), dar care nu sunt evolutive. Cele mai multe lucrări de pictură prezintă degradări superficiale (murdărie aderentă, praf solubilizat, oxidarea verniului). Toate acestea necesită intervenția restaurării înainte de a fi valorificate în expoziții.

Este important de evidențiat faptul că, pe lângă prezența lucrărilor de pictură cu tematică artistică, la M.M.B. au fost realizate și expoziții cu tematică științifică. Acestea din urmă își propun aducerea în prim-plan a secțiunii științifice legate de restaurarea lucrărilor de pictură. Astfel, a fost adusă în atenția publicului imaginea inițială a obiectului înaintea restaurării, apoi imaginile care reflectă etapele propriu-zise de lucru din timpul restaurării, până la rezultatul final. Un exemplu este ciclul de expoziții de restaurare *Adoptă o capodoperă*, început în anul 2012 prin colaborare cu Centrul Cultural Art Society și continuat în anul 2014 până în anul 2017 sub titlul generic *Vindecări miraculoase*, care au avut loc la Palatu Suțu și au fost realizate de Ioan D. Popa, Șeful Secției Conservare Restaurare de la acea vreme, și Simona Predescu, expert restaurator pictură.

Problema depozitării lucrărilor de pictură la M.M.B. a mai fost abordată și s-a insistat asupra acesteia nu numai pentru că este una dintre problemele fundamentale ale conservării preventive, dar și pentru că tipodimensionarea este imposibil de aplicat fără cunoașterea amănunțită a metodologiei de realizare.

Elaborarea Proiectului de tipodimensionare realizat în anul 2017 cu prilejul mutării Colecției de pictură în depozitul situat la etajul Casei Cesianu-Filipescu, a prezentat oarecare dificultate având în vedere configurația incintelor ce compun depozitul de pictură, pe de o parte, iar pe de altă parte, dimensiunile și natura eterogenă a obiectelor ce compun gestiunea de pictură. S-a folosit ca unitate modulară de bază panoul mobil, pentru lucrările de pictură cu șasiu și ramă, rola cu diametru mare/sertarul, pentru lucrări de pictură fără șasiu și fără ramă, iar rastele pentru lucrări de pictură pe suport de carton fără șasiu și fără ramă.

Toate acestea sunt rezultatul strânsei colaborări între conservator, Șeful Secției Conservare-Restaurare al M.M.B., condusă la acea vreme de pictorul restaurator Ioan D. Popa, echipa tehnică a M.M.B. condusă de ing. Barbu Mihăescu împreună cu colaboratorii muzeului, având reprezentant pe Marian Mocanu, care au pus în practică datele din Proiectul de Tipodimensionare aprobat de Managerul M.M.B., dr. Adrian Majuru.

BIBLIOGRAFIE:

Hotărârea Guvernului nr. 1546/2003 pentru aprobarea *Normele de conservare preventivă a bunurilor culturale*.

Moldoveanu, Aurel, *Conservarea preventivă a bunurilor culturale*, ediția a II-a, București, 2003.
Proiectul de tipodimensionare pentru depozitul de pictură din Casa Cesianu-Filipescu, 2017.